

AGENDA

EVENT NAME	ETF Regional Conference “Use it or lose it: how labour markets, human capital and migration interact in the Western Balkans”
LOCATION	Online conference, hosted in Zoom
DATE	1 December 2021, 10:00 – 13:00
REGISTRATION	Zoom link

CONCEPT

The six countries of the Western Balkans (Albania, Bosnia and Herzegovina, Kosovo¹, Montenegro, North Macedonia, Serbia) are characterised by declining populations driven by low birth rates, ageing populations and ongoing emigration. Given its conflictual history interacting with a difficult transition from a centrally planned to market economy, emigration from the region has been constant since the 1990s, evolving from irregular, low- to medium-skilled labour migration to regular family reunification, students' mobility and, more recently, high-skilled labour migration.

As a result, migration trends from the region are highly topical and intensively debated, particularly the outflow of the most educated and talented ones. What is frequently forgotten in the debate is that migration is often the result from a range of internal dynamics rather than a cause by itself, largely shaped by poorly working labour markets, underutilisation of human capital stock and extensive skills mismatches. Individuals/families take migration decisions by weighting (job/life) opportunities available to them at home and in destination countries. Neighbouring to one of the richest regions (EU) with an accession perspective, restricting labour mobility is not a feasible option.

Migration should not be judged unequivocally good or bad, since there are both positive and negative aspects as well as a wide range of intermediate outcomes. For most individuals involved in migration, it means more opportunities in terms of income, career, skills and know-how gains and connections. That is the very reason for sustained migration flows despite ever increasing restrictions internationally. For the countries of origin, the picture is a more complicated one, with contributions towards paths of both 'vicious' or 'virtuous' cycles of development, depending on the structural characteristics of the economy, the level and composition of the human capital stock and the functioning of job markets and of policy frameworks (see also the diverse experiences of the Eastern enlargement countries).

How the characteristics of the labour markets and education systems affect migration trends and vice versa was the starting point of ETF's inquiry – with the contribution of distinguished national and international researchers under the coordination of the Vienna Institute for International Economic Studies (wiiw). The aim was to understand under which conditions this triangular relationship could turn into a 'virtuous cycle' for the longer-term economic development in the region, by assessing available

¹ This designation is without prejudice to positions on status and is in line with UNSCR 1244/1999 and the ICJ Opinion on the Kosovo declaration of independence.

facts and evidence and without taking *a priori* sides and forming judgements. A new analytical framework was developed to capture those interrelations between human capital formation, labour deployment and migration, but reliable and detailed migration data by education and skill levels has been the most challenging part to get.

ETF's research confirms net emigration from all six countries between 2010 and 2020, albeit with variations: highest in Bosnia and Herzegovina, followed by Kosovo and Albania, and lowest in Montenegro, North Macedonia and Serbia.² The main destinations for emigrants from the region are changing to some extent, with Germany continuing to recruit among the traditional destinations, besides the recently increasing outflows towards the new EU Member States (e.g., Croatia, Slovenia, Slovakia, Czechia, Bulgaria). Besides internal dynamics of low-quality/ low-paid jobs, policy changes in destinations contributed to this trend. Moreover, some countries of the region also started to attract immigrants and students due to the sustained economic growth (such as the tourism sector in Montenegro) and the uneven quality of educational facilities (e.g., Serbia, Montenegro).

It is obvious that migration has served to ease labour market disequilibria in the region and facilitated the exchange of knowledge, skills and know-how, remittances, and trade. At the same time, it has led to new labour and skill shortages in certain sectors. Some countries still suffer from high unemployment and/or inactivity, limited job openings and an (in parts) inadequate workforce lacking proper skills to spur innovation and growth, but it seems to go both ways in that these factors generate persisting migration and migration undermining further the functioning of labour markets. Documenting the outcomes of these interactions between job market, human capital stock and migration pattern in each country could provide us clues to break the vicious cycle and turn it into a virtuous one.

Given the completion of most part of this research, it is time for ETF to share the results with the country and regional authorities in the region, the EU institutions and the wider community of international organisations and donors at a high-level policy event. Gathering all relevant stakeholders at the national, regional and international levels, the key objectives of the conference are:

- To discuss the types of interactions between job markets, human capital stock and labour mobility based on the findings of the recent ETF regional and country studies;
- To stimulate an open policy debate among the national, regional and international actors on the conditions of virtuous and vicious interactions and show good practices for policy options;
- To bring together the national, regional and international actors from migration, labour market and education fields that otherwise remain distant to each other, and encourage them to develop joint actions for win-win-win situations.

The participants of the conference include the representatives of the relevant institutions and authorities from the six Western Balkan countries and regional organisations, researchers and practitioners alike from public, private and non-profit organisations, labour market and education/training actors, youth representatives and associations from civil society, a wide range of EU institutions and agencies (DG EMPL, NEAR, HOME, INTPA, EAC, EEAS, Cedefop, Eurofound, JRC, etc.), and international organisations and donors which are active in the region (ILO, IOM, ICMPD, World Bank, Centre for Global Development, OECD, UNESCO, UNICEF, EBRD, etc.).

The online conference will be held in English, with simultaneous interpretation into languages of Albanian, Macedonian, and Bosnian-Serbian-Croatian-Montenegrin. Registered participants will receive a *link to join the Zoom meeting*. Please access it already at 9.45 in order to test your technical compatibility, video and audio settings.

² For interested readers, a list of all papers and country reports published within this ETF's research project is provided in a box at the end of this conference agenda.

ETF Regional Conference “Use it or lose it: how labour markets, human capital and migration interact in the Western Balkans”

1 December 2021 (Wednesday), 10:00 – 13:00

AGENDA

Chairperson: Aleksandar Petrovski, Digital Stage Manager (on behalf of ETF)

09:45 – 10:00	The host open to allow participants checking technicalities (ie. video, sound)
10:00 – 10:15	Welcome and introduction • Mr Cesare Onestini, Director, ETF • Mr Lluís Prats, Head of Unit, International Issues, EMPL.E.3, European Commission
10:15 – 10:55	Presentation of the ETF study on the interactions between labour markets, human capital and migration • Ummuhan Bardak, Senior specialist on labour market and migration, ETF • Professor Michael Landesmann, Senior research associate and project coordinator, the Vienna Institute for International Economic Studies Questions and discussion
10:55 -11:00	Short break for coffee and legs stretching
11:00 – 11:55	Panel Discussion 1 – Opportunities and risks of labour and skills mobility: can mobility be part of a virtuous cycle to better match jobs and workers in the region’s growing economies? This panel brings together discussants from different fields to reflect upon the results of the regional study. Upon questions posed by moderator, each panellist will share own experience and perspective regarding the benefits and risks of labour and skills mobility in the region and provide illustrative examples for reflection: can labour and skills mobility be part of a virtuous cycle to better match jobs and workers in the region’s economies? Moderator: Professor Nermin Oruc , Coordinator of the Western Balkans Migration Network (WB-MIGNET) and Director of the Centre for Development Evaluation and Social Science Research (CREDI) • Ms Tatjana Shterjova Dushkovska, General Secretary of Western Balkans 6 Chamber Investment

	• Dr Petrit Beqiri, CEO and Co-founder of Heimerer College of Health and Nursing in Kosovo • Assistant Professor Dr. Renata Petrevska Nechkoska, Head of the Research team at the Western Balkans Alumni Association, Faculty of Economics, Prilep, University St. Kliment Ohridski Bitola (North Macedonia) and Faculty of Economics and Business Administration, Ghent University Belgium • Professor Dr. Dimitar Nikoloski, Western Balkans Alumni Association Collaborate, Faculty of Economics, Prilep, University St. Kliment Ohridski Bitola (North Macedonia) Questions and discussion
11:55 – 12:00	Short break for coffee and legs stretching
12:00 – 12:45	Panel Discussion 2 – What could be potential policy actions from the national, regional and international actors to maximise the benefits and reduce the risks from labour and skills mobility? This panel bring together discussants to reflect upon potential policy actions from the national, regional and international actors based on the study results presented. Upon questions posed by moderator, each panellist will discuss their perspectives on how to grasp opportunities and mitigate challenges of labour and skills mobility. Moderator: Georgios Zisimos, Head of Policy Advice and EU Programming Unit, ETF • Ms Tanja Jakobi, Executive Director, Public Policy Research Center, Serbia • Ms Adrienn Kiraly, Adviser – Western Balkans Strategy, DG NEAR.D, European Commission • Ms Magdalena Jagiello, Head of Unit, HOME.C.2, Legal Pathways and Integration, European Commission • Ms Amira Vejzagic Ramhorst, Project Team Leader, Employment and Social Affairs Platform (ESAP), Regional Cooperation Council (RCC) Questions and discussion
12:45 – 13:00	Conclusions • Ms Slavica Černoša, Head of the Division for Upper Secondary and Short-Cycle Higher Education, Ministry for Education, Science and Sport (Slovenia Presidency of the Council of the EU Team)

- **Ms Jasmina Poličnik**, Secretary at the Upper Secondary, Short-Cycle Higher Vocational and Adult Education Directorate, Ministry for Education, Science and Sport (Slovenia Presidency of the Council of the EU Team)
- **Mr Xavier Matheu de Cortada**, Head of Knowledge Hub Department, ETF

BOX: A list of published papers and country reports within the project

ETF (2021), *How migration, human capital and the labour market interact in Serbia*, [How migration, human capital and the labour market interact in Serbia | ETF \(europa.eu\)](#)

ETF (2021), *How migration, human capital and the labour market interact in North Macedonia*, [How migration, human capital and the labour market interact in North Macedonia | ETF \(europa.eu\)](#)

ETF (2021), *How migration, human capital and the labour market interact in Bosnia and Herzegovina*, [How migration, human capital and the labour market interact in Bosnia and Herzegovina | ETF \(europa.eu\)](#)

ETF (2021), *How migration, human capital and the labour market interact in Kosovo*: <https://www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/how-migration-human-capital-and-labour-market-interact-2>

ETF (2021), *How migration, human capital and the labour market interact in Montenegro*: www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/how-migration-human-capital-and-labour-market-interact-3

ETF (2021), *How migration, human capital and the labour market interact in Albania*: www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/how-migration-human-capital-and-labour-market-interact-4

ETF (forthcoming), *Use it or lose it: How do labour markets, human capital and migration interact in the six Western Balkan countries*

Landesmann, Michael and Isilda Mara (2021), *Interrelationships between human capital, migration and labour markets in the Western Balkans: an econometric investigation*, wiiw Working Paper No. 196, <https://wiiw.ac.at/interrelationships-between-human-capital-migration-and-labour-markets-in-the-western-balkans-an-econometric-investigation-p-5694.html>

Leitner, Sandra (2021), *Net Migration and its Skill Composition in the Western Balkan Countries between 2010 and 2019: Results from a Cohort Approach*, wiiw Working Paper No.197, <https://wiiw.ac.at/net-migration-and-its-skill-composition-in-the-western-balkan-countries-between-2010-and-2019-results-from-a-cohort-approach-analysis-dlp-5695.pdf>

Leitner, Sandra (2021), *A skill-specific dynamic labour supply and labour demand framework: A scenario analysis for the Western Balkan countries to 2030*, wiiw Working Paper No.200, <https://wiiw.ac.at/a-skill-specific-dynamic-labour-supply-and-labour-demand-framework-a-scenario-analysis-for-the-western-balkan-countries-to-2030-p-5820.html>

AGENDA

IME SKUPA	Regionalna konferencija ETF: "Koristite ih ili ćete ih izgubiti: kako tržišta rada, ljudski kapital i migracija utiču jedni na druge na Zapadnom Balkanu"
MESTO	Konferencija preko interneta, organizovana preko Zuma
DATUM	1. decembar 2021, 10:00 – 13:00
REGISTRACIJA	Poveznica za Zum

KONCEPT

Šest država Zapadnog Balkana (Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo¹, Crna Gora, Severna Makedonija, Srbija) se karakterišu opadanjem broja stanovnika preko niskih stopa nataliteta, sve starijeg stanovništva i trajnog iseljavanja. Obzirom na njegovu istoriju punu sukoba, u kombinaciji sa teškom tranzicijom iz centralno-planirane u tržišnu privredu, emigracija iz regiona je konstantna još od 90-ih godina, a evoluirala je od nezakonske migracije niskokvalifikovane do srednjekvalifikovane radne snage u zakonsko ujedinjavanje porodica, studentsku mobilnost, i, u poslednje vreme, migraciju visokokvalifikovane radne snage.

Kao rezultat ovoga, migracioni trendovi iz regiona su veoma aktuelni i intenzivno debatirani, a posebno odliv najobrazovanijih i najtalentovanijih. Obično se zaboravlja u debati da je migracija često rezultat velikog broja unutrašnjih dinamika nego uzrok sama po sebi, kao i da je uglavnom oblikovana slabo funkcionalnim tržištima rada, neiskorišćavanjem ljudskog kapitala i velikom neusaglašenosti veština. Pojedinci/porodice donose odluke o migraciji odmeravajući (životne/poslovne) mogućnosti koje su im dostupne kući i u odredišnim državama. Obzirom da se graniče sa jednim od najbogatijih regiona (EU), sa perspektivom pristupanja, ograničavanje mobilnosti radne snage nije održiva opcija.

Migracija ne može da se jednoglasno okarakterise dobrom ili lošom, obzirom da postoje i pozitivni i negativni aspekti, kao i širok opseg srednjih ishoda. Za većinu pojedinaca koji su uključeni u migraciju, ona označava veće mogućnosti u smislu prihoda, karijere, veštine i sticanje tehnologije i veza. To je sam razlog za stalne migracione tokove uprkos sve većim međunarodnim ograničenjima. Za države porekla, slika je složenija, sa doprinosima prema putanjama i negativnih i pozitivnih ciklusa razvoja, u zavisnosti od strukturnih karakteristika ekonomije, nivoa i sastava ljudskog kapitala i funkcionisanja tržišta rada i okvira za politike (videti i različita iskustva istočnih država koje su se priključile EU).

Kako karakteristike tržišta rada i obrazovnih sistema utiču na migracione trendove i obrnuto je bilo polazna tačka istraživanja ETF - uz doprinos uvažених nacionalnih i međunarodnih istraživača pod koordinacijom Bečkog instituta za međunarodne ekonomske studije (wiiw). Cilj je bio da se razume pod kojim uslovima ovaj trougaoni odnos može da se predvori u pozitivni ciklus za dugoročniji ekonomski razvoj u regionu procenjivanjem dostupnih činjenica i dokaza i bez a priori prihvatanja stavova i formiranja sudova. Nov analitički okvir je razvijen da bi se snimili ovi međusobni odnosi između

¹ Ova oznaka je bez predrasuda u vezi stavova o statusu i je u skladu sa Rezolucijom SB UN 1244/1999 i Mišljenjem MSP o proglašenju nezavisnosti Kosova.

formiranja ljudskog kapitala, raspoređivanja radne snage i migracije, ali najteže je bilo dobiti pouzdane i detaljne podatke o migraciji prema obrazovanju i nivou veština.

Istraživanje ETF potvrđuje neto emigraciju iz svih šest država između 2010. i 2020. godine, iako sa razlikama: najveću u Bosni i Hercegovini, zatim na Kosovu i Albaniji, a najnižu u Crnoj Gori, Severnoj Makedoniji i Srbiji². Glavne destinacije za emigrante iz regiona se donekle menjaju, a Nemačka nastavlja da regrutuje među tradicionalnim odredištima i pored povećanih odliva u poslednje vreme u nove države-članice EU (npr. Hrvatska, Slovenija, Slovačka, Češka, Bugarska). Pored unutrašnje dinamike nisko plaćenih niskokvalifikovanih poslova, promene politika u odredištima su doprinele ovom trendu. Štaviše, neke države regiona su takođe počele da privlače imigrante i studente zbog trajnog ekonomskog rasta (kao što je turistički sektor u Crnoj Gori) i nejednak kvalitet obrazovnih ustanova (npr. Srbija, Crna Gora).

Očigledno je da je migracija služila da olakša neravnoteže na tržištima rada u regionu i razmenu znanja, veština i tehnologije, doznaka i trgovine. Istovremeno, dovela je do novih manjkova radne snage i veština u određenim sektorima. Neke države i dalje stradaju od visoke nezaposlenosti i/ili neaktivnosti, ograničenog broja otvorenih radnih mesta i (delimično) neodgovarajuće radne snage kojoj nedostaju odgovarajuće veštine da stimuliše inovacije i rast, ali se čini da je ovo dvostrano zato što ovi činioci stvaraju trajnu migraciju i migraciju koja i dalje podriva funkcionisanje tržišta rada. Dokumentiranje ishoda ovih interakcija između tržišta rada, ljudskog kapitala i migracijskih obrazaca u svakoj državi može da nam da naznake kako da prekinemo negativan ciklus i da ga preokrenemo u pozitivan.

Obzirom da je završen najveći deo ovog istraživanja, vreme je da ETF podeli rezultate sa državnim i regionalnim vlastima iz regiona, institucijama EU i širom zajednicom međunarodnih organizacija i donatora na skupu za politike visokog nivoa. Ključni ciljevi konferencije koja će okupiti sve relevantne činioce na nacionalnom, regionalnom i međunarodnom nivou su:

- Diskutovati o tipovima interakcija između tržišta rada, ljudskog kapitala i mobilnosti radne snage na osnovu nalaza skorašnjih studija ETF o regionu i državama;
- Stimulisati otvorenu debatu o politikama između nacionalnih, regionalnih i međunarodnih aktera o uslovima pozitivnih i negativnih interakcija i pokazati dobre prakse za opcije politika;
- Okupiti nacionalne, regionalne i međunarodne aktere iz oblasti migracija, tržišta rada i obrazovanja koji bi inače ostali međusobno udaljeni i ohrabriti ih da razviju zajedničke aktivnosti za situacije gde sve tri strane dobijaju.

Učesnici konferencije uključuju predstavnike relevantnih institucija i vlasti iz šest država Zapadnog Balkana i regionalnih organizacija, istraživače i ljude iz prakse iz javnih, privatnih i neprofitnih organizacija, tržišta rada i aktera iz oblasti obrazovanja/obuke, predstavnika mladih i saradnika iz građanskog društva, velikog opsega institucija i agencija EU (generalni direktorati za zapošljavanje i socijalni rad, susedstvo i proširenje, migraciju i domovanje, međunarodna partnerstva, obrazovanje i kulturu, službu za spoljne poslove, Cedefop, Eurofound, JRC i sl.) i međunarodne organizacije i donatore koji su aktivni u regionu (ILO, IOM, ICMPD, Svetska banka, Centar za globalni razvoj, OBSE, UNESKO, UNICEF, EBOR i sl.).

Ova konferencija preko interneta će se održati na engleskom jeziku, uz simultani prevod na albanski, makedonski i bosansko-srpsko-hrvatsko-crnogorski jezik. Registrovani učesnici će dobiti poveznicu za priključivanje na sastanak preko Zuma. Molimo vas pristupite joj već u 9.45 da biste testirali vašu tehničku kompatibilnost i video i zvučna podešavanje.

² Za zainteresovane čitaoce je u kutiji na kraju dnevnog reda za konferenciju dat spisak svih akademskih radova i izveštaja za države koji su objavljeni u okviru ovog istraživačkog projekta ETF

Regionalna konferencija ETF “Koristite ih ili ćete ih izgubiti: kako tržišta rada, ljudski kapital i migracije utiču jedni na druge na Zapadnom Balkanu”

1.12.2021. (sreda), 10:00 – 13:00

DNEVNI RED

Predsedavajući: Aleksandar Petrovski, menadžer digitalne bine (u ime ETF)

09:45 – 10:00	Voditelj daje uvod i omogućava učesnicima da provere tehničke funkcije (npr. slika, zvuk)
10:00 – 10:15	Dobrodošlica i uvod G-din Cesare Onestini, Direktor, ETF G-din Lluís Prats, Rukovodilac jedinice, Međunarodna pitanja, EMPL.E.3, Evropska komisija
10:15 – 10:55	Prezentacija studije ETF o međusobnim uticajima između tržišta rada, ljudskog kapitala i migracija - Ummuhan Bardak, Viši specijalist o tržištu rada i migraciji, ETF - Profesor Michael Landesmann, Viši istraživački saradnik i koordinator projekata, Bečki institut za međunarodne ekonomske studije Pitanja i diskusija
10:55 -11:00	Kratka pauza za kafu i protezanje nogu
11:00 – 11:55	Prva panel-diskusija – Mogućnosti i rizici zbog mobilnosti radne snage i veština: Da li može mobilnost radne snage i veština da bude deo pozitivnog ciklusa za uparivanje radnih mesta i radnika u rastućim ekonomijama regiona? Ovaj panel okuplja diskutante iz različitih oblasti da kažu svoja razmišljanja o rezultatima regionalne studije. Nakon pitanja postavljenih od strane moderatora, svaki panelista će podeliti svoje iskustvo i gledišta u vezi koristi i rizika od mobilnosti radne snage i veština u regionu i daće ugledne primere za razmišljanje: da li može mobilnost radne snage i veština da bude deo pozitivnog ciklusa da se bolje uparuju radna mesta i radnici u ekonomijama regiona? Moderator: Profesor Nermin Oruc , Koordinator Mreže za migraciju Zapadnog Balkana (WB-MIGNET) i Direktor Centra za ocenjivanje razvoja i socijalna naučna istraživanja (CREDI)

	• G-đa Tatjana Šterjova Duškovska, Generalni sekretar Investicijskog foruma za komore zapadnobalkanske šestorke • D-r Petrit Beqiri, Izvršni direktor i ko-osnivač Hajmererovog koledža za zdravlje i negu na Kosovu • Vanredni profesor dr. Renata Petrevska Nečkovska, Rukovodilac Istraživačkog tima Udruženja diplomaca sa Zapadnog Balkana (WBAA), Ekonomski fakultet, Prilep, Univerzitet Sv. Kliment Ohridski Bitolj (Severna Makedonija) i Fakultet za ekonomiju i poslovnu administraciju, Univerzitet u Gentu, Belgija • Profesor dr. Dimitar Nikoloski, Saradnik Udruženja diplomaca sa Zapadnog Balkana (WBAA), Ekonomski fakultet, Prilep, Univerzitet Sv. Kliment Ohridski Bitolj (Severna Makedonija) Pitanja i diskusija
11:55 – 12:00	Kratka pauza za kafu i protezanje nogu
12:00 – 12:45	Druga panel-diskusija – Koje mogu da budu potencijalne političke aktivnosti od strane nacionalnih, regionalnih i međunarodnih činilaca da bi se maksimizovale koristi i umanjili rizici zbog mobilnosti radne snage i veština? Ovaj panel okuplja diskutante da razmisle od potencijalnim političkim aktivnostima od strane nacionalnih, regionalnih i međunarodnih činilaca, na osnovu predstavljenih rezultatima studije. Nakon pitanja postavljenih od strane moderatora, svaki panelista će diskutovati o svojim gledištima kako da se iskoriste mogućnosti i da se ublaže izazovi od mobilnosti radne snage i veština. Moderator: Georgios Zisimos, Rukovodilac jedinice za političko savetovanje i programe EU, ETF • G-đa Tanja Jakobi, Izvršni direktor, Centar za istraživanje javnih politika, Srbija • G-đa Adrienn Kiraly, Savetnik - Strategija za Zapadni Balkan, DG.NEAR.D, Evropska komisija • G-đa Magdalena Jagiello, Rukovodilac jedinice, HOME.C.2, Pravni putevi i integracija, Evropska komisija • G-đa Amira Vejzagić Ramhorst, Vođa projektnog tima, Platforma za zapošljavanje i socijalni rad (ESAP), Regionalni savet za saradnju (RCC) Pitanja i diskusija
12:45 – 13:00	Zaključci

- **G-đa Slavica Černoša**, Rukovodilac Odeljenja za više srednje i kratkoročno srednje obrazovanje, Ministarstvo za obrazovanje, nauku i sport (Tim Slovenačkog predsedavanja Savetom EU)
- **G-đa Jasmina Poličnik**, Sekretar u Direktoratu za više srednje, kratkoročno, visoko, stručno i obrazovanje odraslih, Ministarstvo za obrazovanje, nauku i sport (Tim Slovenačkog predsedavanja Savetom EU)
- **G-din Xavier Matheu de Cortada**, Rukovodilac odeljenja Centar za znanje, ETF

KUTIJA: Spisak objavljenih akademskih radova i izveštaja za države u okviru projekta

ETF (2021), *How migration, human capital and the labour market interact in Serbia*, [How migration, human capital and the labour market interact in Serbia | ETF \(europa.eu\)](#)

ETF (2021), *How migration, human capital and the labour market interact in North Macedonia*, [How migration, human capital and the labour market interact in North Macedonia | ETF \(europa.eu\)](#)

ETF (2021), *How migration, human capital and the labour market interact in Bosnia and Herzegovina*, [How migration, human capital and the labour market interact in Bosnia and Herzegovina | ETF \(europa.eu\)](#)

ETF (2021), *How migration, human capital and the labour market interact in Kosovo*: <https://www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/how-migration-human-capital-and-labour-market-interact-2>

ETF (2021), *How migration, human capital and the labour market interact in Montenegro*: www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/how-migration-human-capital-and-labour-market-interact-3

ETF (2021), *How migration, human capital and the labour market interact in Albania*: www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/how-migration-human-capital-and-labour-market-interact-4

ETF (forthcoming), *Use it or lose it: How do labour markets, human capital and migration interact in the six Western Balkan countries*

Landesmann, Michael and Isilda Mara (2021), *Interrelationships between human capital, migration and labour markets in the Western Balkans: an econometric investigation*, wiiw Working Paper No. 196, <https://wiiw.ac.at/interrelationships-between-human-capital-migration-and-labour-markets-in-the-western-balkans-an-econometric-investigation-p-5694.html>

Leitner, Sandra (2021), *Net Migration and its Skill Composition in the Western Balkan Countries between 2010 and 2019: Results from a Cohort Approach*, wiiw Working Paper No.197, <https://wiiw.ac.at/net-migration-and-its-skill-composition-in-the-western-balkan-countries-between-2010-and-2019-results-from-a-cohort-approach-analysis-dlp-5695.pdf>

Leitner, Sandra (2021), *A skill-specific dynamic labour supply and labour demand framework: A scenario analysis for the Western Balkan countries to 2030*, wiiw Working Paper No.200, <https://wiiw.ac.at/a-skill-specific-dynamic-labour-supply-and-labour-demand-framework-a-scenario-analysis-for-the-western-balkan-countries-to-2030-p-5820.html>

AGENDA

EMRI I NGJARJES	Konferenca rajonale e FET “Përdoren ose humbisni: si tregjet e punës, kapitali njerëzor dhe migrimi ndërveprojnë në Ballkanin Perëndimor”
LOKACIONI	Konferencë online, që do të mbahet në Zoom
DATA	1 Dhjetor 2021, 10:00 – 13:00
REGJISTRIMI	Link në Zoom

KONCEPTI

Gjashtë shtetet e Ballkanit Perëndimor (Shqipëria, Bosnja dhe Hercegovina, Kosova¹, Mali i Zi, Maqedonia e Veriut, Serbia) karakterizohen me rënie të popullsisë të nxitur nga shkallët e ulëta të lindjeve, popullsitë e moshuara, dhe emigrimi i vazhdueshëm. Duke patur parasysh historinë konfliktuale që ndërvepron në tranzicion të vështirë nga një ekonomi e planifikuar në nivel qendror në ekonominë e tregut, emigrimi nga rajoni ka qenë konstant që nga vitet 1990, duke evoluuar nga migrimi i parregullt, fuqia punëtore me aftësi të ulëta dhe të mesme deri te bashkimi i rregullt familjar, mobiliteti (lëvizshmëria) e studentëve dhe, më së fundi, migrimi i fuqisë punëtore me aftësi të nivelit të lartë

Si rrjedhojë, tendencat e migrimit nga rajoni janë një temë e nxehtë dhe që debatohen në mënyrë intensive, sidomos në lidhje me largimin e më të arsimuarve dhe talentuarve. Ajo që harrohet shpesh në këtë debat është se migrimi është shpesh rrjedhojë e një vargu të dinamikave të brendshme dhe jo një shkak në vetë, i formësuar gjërësisht nga tregjet e punës që funksionojnë dobët, nënshfrytëzimi i kapitalit njerëzor në dispozicion dhe mospërputhje të mëdha të aftësive. Individët/familjet marrin vendime të migrimit duke peshuar mundësitë (punë/jetë) që janë në dispozicion për to në vendin e tyre dhe në shtetin e destinimit. Duke qenë fqinj i një prej rajoneve më të pasura (BE) me një perspektivë për anëtarësim, kufizimin i mobilitetit të punës nuk është një mundësi e mundshme.

Migrimi nuk duhet të gjykohej pa mëdyshje si i mirë apo i keq, meqenëse ka aspekte pozitive dhe negative si dhe një shkallë të gjërë të rezultateve të ndërmjetme. Për shumicën e individëve të përfshirë në migrim, kjo do të thotë më shumë mundësi në aspekt të të ardhurave, karrierës, aftësive dhe përfitimit të njohurive dhe lidhjeve. Kjo është arsyeja kryesore për qarkullime të qëndrueshme të migrimit pavarësisht rritjes të vazhdueshme të kufizimeve ndërkombëtare. Për shtetet e origjinës, fotografia është më e komplikuar, me kontribute në drejtim të cikleve ‘vicioze’ ose ‘virtuoze’ të zhvillimit në varësi të karakteristikave strukturore të ekonomisë, nivelit të përbërjes të kapitalit njerëzor dhe funksionimit të tregjeve të punës dhe kornizave të politikave (shihni gjithashtu përvojat e ndryshme të shteteve të zgjerimit lindor).

¹ Ky përcaktim është pa paragjykim për pozitën mbi statusin dhe është në pajtim me Rezolutën 1244 të Këshillit të Sigurisë dhe Mendimit të GJND për deklaratën e pavarësisë të Kosovës

Si ndikojnë karakteristikat e tregjeve të punës dhe sistemeve arsimore në trendet e migrimit dhe anasjelltas, ishte pika e fillimit për kërkesat e FET – me kontributin e hulumtuesve të shquar kombëtar dhe ndërkombëtar nën koordinimin e Institutit të Vjenës për studime ekonomike ndërkombëtare (wiiw). Synimi ishte që të kuptohet nën cilat kushte kjo marrëdhënie trekëndëshe mund të shëndërrohet në 'cikël virtuoze' për zhvillimin afatgjat në rajon, duke vlerësuar faktet e disponueshme dhe dëshmitë dhe pa marrë anë *a priori* dhe pa marrë vendime. Është krijuar një kornizë analitike për të kapur ato marrëdhënie ndërmjet formimit të kapitalit njerëzor, vendosjes të fuqisë punëtore dhe migrimit, por të dhënat e besueshme dhe të detajuara të arsimit dhe niveleve të shkathtësive kanë qënë pjesa më sfiduese.

Hulumtimi i FET konfirmon emigrimin nga të gjithë gjashtë shtetet ndërmjet viteve 2010 dhe 2020, megjithëse me variacione: më i lartë është në Bosnjë dhe Hercegovinë, i ndjekur nga Kosova dhe Shqipëria dhe më i ulët në Mal të Zi, Maqedoni të Veriut dhe Serbi.² Destinacionet kryesore për emigrantët nga rajoni ndryshojnë deri në një shkallë, me Gjermaninë që vazhdon të rekrutojë dhe që është një nga destinacionet më tradicionale, përveç rritjes të fundit të largimit drejtë anëtarëve më të rinj të BE (psh. Kroaci, Slloveni, Sllovaki, Çeki, Bullgari). Përveç dinamikave të brendshme të cilësisë të ulët/vende pune të paguara pak, ndryshimeve e politikave në destinacion kanë kontribuar në këtë trend. Për më tepër, disa vende të rajonit gjithashtu kanë filluar të tërheqin imigrantët dhe studentët për shkak të rritjes të qëndrueshme ekonomike (siç është sektori i turizmit në Mal të Zi) dhe cilësia jo e barabartë e objekteve të arsimit (psh. Serbi dhe Mal i Zi).

Është e qartë se migrimi ka shërbyer për të lehtësuar pabarazitë e tregut të punës në rajon dhe ka lehtësuar shkëmbimin e njohurive, shkathtësive, njohurive për të ditur si duhet vepruar (*know-how*), remitencave dhe tregtisë. Në të njëjtën kohë, ka çuar drejtë mangësive të reja të fuqisë punëtore dhe shkathtësive në sektorët e caktuar. Disa shtete ende vuajnë nga papunësia e lartë dhe/ose jo aktiviteti, vendet e kufizuara të punës dhe (në disa raste) fuqisë punëtore jo përkatëse të cilës i mungojnë aftësitë e duhura për të nxitur inovacion dhe rritje, por duket se shkon në dy drejtime në atë se këto faktorë gjenerojnë migrimin e vazhdueshëm dhe migrimin që rrënon më tutje funksionimin e tregjeve të punës. Dokumentimi i rezultateve nga këto ndërveprime ndërmjet tregut të punës, kapitalit njerëzor dhe modeleve të migrimit në çdo vend mund të na ofrojnë të dhëna për të thyer këtë cikël vicioz dhe për ta kthyer në cikël respektivisht rreth virtuoze.

Duke patur parasysh përfundimin e pjesës më të madhe të këtij hulumtimi, është koha për FET të ndajë rezultate me të gjithë shtetet dhe institucionet rajonale në rajon, institucionet e BE dhe komunitetit më të gjërë të organizatorëve ndërkombëtarë dhe donatorëve në ngjarje të politikave të nivelit të lartë. Duke mbledhur të gjithë palët e përfshira relevante në nivelet nacionale, rajonale dhe ndërkombëtare, objektivat kryesore të konferencës janë:

- Për të diskutuar llojet e ndërveprimeve ndërmjet tregjeve të punës, kapitalit njerëzor dhe mobilitetit të punës të bazuar në gjetjet e fundit të FET dhe studimeve rajonale dhe shtetërore;
- Të nxitet një debat të hapur për politika ndërmjet aktorëve nacional, rajonal dhe ndërkombëtar në kushtet e ndërveprimit virtuoze dhe vicioz dhe të tregojnë praktika të mira për opsionet e politikave;
- Të sillen bashkë aktorët nacional, rajonal dhe ndërkombëtar nga fushat e migrimit, tregut të punës dhe arsimit që përndryshe mbesin të distancuar njëri nga tjetri, dhe të inkurajojë ata të zhvillojnë veprime të përbashkëta për situata ku të gjithë do të fitojnë

Pjesëmarrësit e konferencës përfshijnë përfaqësuesit e institucioneve relevante dhe institucionet nga gjashtë shtetet e Ballkanit Perëndimor dhe organizatat rajonale, hulumtuesit dhe praktikuesit e ngjajshëm nga organizatat publike, private dhe jo-fitimprurëse, tregu i punës dhe aktorët e arsimit/trajnitimit, përfaqësuesit e të rinjve dhe shoqatat nga shoqëria civile, një varg i gjërë i institucioneve dhe agjencive të BE (DG EMPL, NEAR, HOME, INTPA, EAC, EEAS, Cedefop, Eurofound, JRC, etc.), organizatat ndërkombëtare dhe donatorët që janë aktiv në rajon (ILO, IOM, ICMPD, Banka Botërore, Qendra për zhvillim global, OECD, UNESCO, UNICEF, EBRD, etj.).

² Për lexuesit e interesuar, do të publikohet një listë e të gjithë dokumenteve dhe raporteve shtetërore në kuadër të këtij projekti hulumtues të FET që do të jepet në kuti në fund të agjendës të kësaj konference.

Konferenca online do të mbahet në gjuhën angleze me përkthim simultan në gjuhën shqipe, maqedonase dhe boshnjake-serbe-kroate-malazeze. Pjesëmarrësit e regjistruar do të pranojnë një *link për t'u lidhur në takim* me email. Ju lutemi që të hyni në ora 9:45 që të testojmë kompatibilitetin tuaj teknik, cilësimet video dhe audio

Konferenca rajonale e FET “Përdoreni ose humbisni, kapitali njerëzor dhe migrimi ndërveprojnë në Ballkanin Perëndimor”

1 Dhjetor 2021 (E mërkurë), 10:00 – 13:00

AGJENDA

Kryesues: Aleksandar Petrovski, Menaxher i skenës digjitale (në emër të FET)

09:45 – 10:00	Pritësi do të hap ngajrjen që t'u mundësojë pjesëmarrësve të kontrollojnë aspektin teknik (dmth. video, zë)
10:00 – 10:15	Mirëseardhje dhe hyrje Z Cesare Onestini, Drejtor, FET Z Lluís Prats, Udhëheqës i njësisë, Çështjet ndërkombëtare, EMPL..3, Komisioni Evropian
10:15 – 10:55	Prezantimi i studimit të FET për ndërveprimet ndërmjet tregjeve të punës, kapitalit njerëzor dhe migrimit - Ummuhan Bardak, specialist i lartë për tregun e punës dhe migrimin, FET - Profesor Michael Landesmann, bashkëpunëtor i lartë për hulumtim dhe koordinator i projektit, Instituti i Vjenës për studime ekonomike ndërkombëtare Pyetje dhe diskutim
10:55 -11:00	Pushim i shkurtër për kafe dhe zgjatje të këmbëve
11:00 – 11:55	Diskutimi për panelin 1 – Mundësitë dhe rreziqet e punës dhe mobiliteti i aftësive: A mund të jenë mobiliteti pjesë e ciklit virtuoze për një përputhshmëri me të mirë të punëve dhe punëtorëve në ekonomitë në rritje të rajonit? Ky panel sjell bashkë diskutuesit nga fushat e ndryshme për të pasqyruar për

	rezultatet e studimit rajonal. Pas pyetjeve të shtruara nga moderatori, çdo panelist do të ndajë përvojat e tij/saj dhe perspektivat në lidhje me përfitimet dhe rreziqet e punës dhe mobilitetit të aftësive dhe do të ofrojë shembuj ilustrues për pasqyrim; a mundet puna dhe mobiliteti i aftësive të jenë pjesë e ciklit virtuozy për të përputhur më mire punët dhe punëtorët në ekonomitë e rajonit Moderatori: Profesor Nermin Oruc, Koordinator i Rrjetit të Ballkanit Perëndimor për migrim (WB-MIGNET) dhe Drejtor i Qendrës për vlerësimin zhvillimor dhe hulumtimin e shkencave sociale (CREDI) • Z Tatjana Shterjova Dushkovska, Sekretare e përgjithshme e Dhomës për Investime në Ballkanin Perëndimor 6 • Dr Petrit Beqiri, CEO dhe Bashkë-themelues i Kolegjit Heimerer të shëndetësisë dhe infermerisë në Kosovë • Asistent Professore Dr.Renata Petrevska Neçkoska, Udhëheqëse e ekipit hulumtues në Shoqatën Alumni të Ballkanit Perëndimor, Fakulteti i Ekonomisë, Prilep, Universiteti Shën Klimenti i Ohrit Manastir (Maqedonia e Veriut dhe Fakulteti i Ekonomisë dhe Administratës të Biznesit, Universiteti i Gentit, Belgjikë • Profesor Dr. Dimitar Nikoloski, Bashkëpunëtor i Shoqatës Alumni të Ballkanit Perëndimor (WBAA), Fakulteti i Ekonomisë, Prilep, Universiteti Shën. Klimenti i Ohrit, Manastir (Maqedoni e Veriut) Pyetje dhe diskutime
11:55 – 12:00	Pushim i shkurtër për kafe dhe zgjatje të këmbëve
11:45 – 12:45	Diskutimi për panelin 2 – Cilat mund të jenë veprimet potenciale të politikave nga aktorët nacional, rajonal dhe ndërkombëtar për të maksimizuar përfitimet dhe për të zvogëluar rreziqet nga mobiliteti i punës dhe aftësive? Ky panel sjellë bashkë diskutuesit për të pasqyruar veprimet potenciale të politikave nga aktorët nacional, rajonal dhe ndërkombëtar duke u bazuar në rezultatet e studimit. Sipas pyetjeve të parashtruara nga moderatori, çdo panelist do të diskutojë perspektivat e tyre për atë se si mund të shfrytëzojnë mundësitë dhe të zbusin sfidat e fuqisë punëtore dhe mobilitetit të aftësive Moderator: Georgios Zisimos, Udhëheqës i njësisë për këshillim të politikave dhe programim në BE, FET • Z-nj. Tanja Jakobi, Drejtorëshë ekzekutive, Qendra për hulumtim të politikave publike, Serbi • Z-nj. Adrien Kiraly, Këshilltare, Strategjia për Ballkanin Perëndimor, DG NEAR. D, Komisioni Evropian

	• Z-nj Magdalena Jagiello, Udhëhëse e njësisë, HOME.C.2, Rrugët Ligjore dhe integrimi, Komisioni Evropian • Z-nj. Amira Vejzagic Ramhorst, Lidere e ekipit të projektit, Platforma për punësim dhe çështje sociale (ESAP), Këshilli për bashkëpunim rajonal (RCC) Pyetje dhe diskutim
12:45 – 13:00	Përfundime • Z-nja Slavica Černosha, Udhëheqëse e Divizionit për arsim sipëror dytësor dhe cikël të lartë të shkurtër, Ministria e arsimit, shkencës, dhe sportit (Presidenca Sllovene e Këshillit të Ekipit të BE) • Znja. Jasmina Polićnik, Sekretare në Drejtorinë e arsimit të lartë profesional dhe arsimit të mesëm me cikël të shkurtër dhe të lartë, Ministria e arsimit, shkencës dhe sportit (Presidenca Sllovene e Këshillit të Ekipit të BE) • Z Javier Matheu de Kortada, Shef i Departamentit të Qendrës së Njohurive, FET

KUADRATI: Lista e dokumenteve të publikuara dhe raporteve shtetërore në kuadër të projektit

ETF (Shqip FET) (2021), *How migration, human capital and the labour market interact in Serbia*, [How migration, human capital and the labour market interact in Serbia | ETF \(europa.eu\)](#)

ETF (2021), *How migration, human capital and the labour market interact in North Macedonia*, [How migration, human capital and the labour market interact in North Macedonia | ETF \(europa.eu\)](#)

ETF (2021), *How migration, human capital and the labour market interact in Bosnia and Herzegovina*, [How migration, human capital and the labour market interact in Bosnia and Herzegovina | ETF \(europa.eu\)](#)

ETF (2021), *How migration, human capital and the labour market interact in Kosovo*:

<https://www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/how-migration-human-capital-and-labour-market-interact-2>

ETF (2021), *How migration, human capital and the labour market interact in Montenegro*:

www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/how-migration-human-capital-and-labour-market-interact-3

ETF (2021), *How migration, human capital and the labour market interact in Albania*:

www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/how-migration-human-capital-and-labour-market-interact-4

ETF (forthcoming), *Use it or lose it: How do labour markets, human capital and migration interact in the six Western Balkan countries*

Landesmann, Michael and Isilda Mara (2021), *Interrelationships between human capital, migration and labour markets in the Western Balkans: an econometric investigation*, wiiw Working Paper No. 196, <https://wiiw.ac.at/interrelationships-between-human-capital-migration-and-labour-markets-in-the-western-balkans-an-econometric-investigation-p-5694.html>

Leitner, Sandra (2021), *Net Migration and its Skill Composition in the Western Balkan Countries between 2010 and 2019: Results from a Cohort Approach*, wiiw Working Paper No.197, <https://wiiw.ac.at/net-migration-and-its-skill-composition-in-the-western-balkan-countries-between-2010-and-2019-results-from-a-cohort-approach-analysis-dlp-5695.pdf>

Leitner, Sandra (2021), *A skill-specific dynamic labour supply and labour demand framework: A scenario analysis for the Western Balkan countries to 2030*, wiiw Working Paper No.200, <https://wiiw.ac.at/a-skill-specific-dynamic-labour-supply-and-labour-demand-framework-a-scenario-analysis-for-the-western-balkan-countries-to-2030-p-5820.html>

AGENDA

**НАЗИВ НА
НАСТАНОТ**

ЕТФ Регионална конференција „Искористи или изгуби: како пазарите на трудот, човечкиот капитал и миграцијата содејствуваат во Западен Балкан“

ЛОКАЦИЈА

Онлајн конференција, хостирана на Zoom

ДАТУМ

1 декември 2021 г., 10:00 – 13:00 ч.

РЕГИСТРАЦИЈА

Zoom врска

КОНЦЕПТ

Шесте земји од Западен Балкан (Албанија, Босна и Херцеговина, Косово¹, Црна Гора, Северна Македонија, Србија) се карактеризираат со намалување на населението што е предизвикано од ниски стапки на наталитет, стареење на населението и тековна емиграција. Со оглед на историјата на конфликти, надолжната од тешката транзиција од централно планирана во пазарна економија, емиграцијата од регионот е постојано уште од 1990-те години, прераснувајќи од нередовна миграција на ниско до средно квалификувани работници во редовно обединување на семејствата, мобилност на студентите и, од неодамна, миграција на високо квалификуваната работна сила.

Како резултат на тоа, миграциските трендови во регионот се многу актуелни и се предмет на интензивни дискусии, особено одливот на најобразованите и најталантираните лица. Она што често се заборава во дискусијата е дека миграцијата често е резултат на низа внатрешни динамики, наместо причина сама по себе и во голема мера е обликувана од нефункционалните пазари на трудот, недоволното искористување на достапниот човечки капитал и сеопфатната неусогласеност на побарувачката и понудата на вештини. Поединците/семејствата ги носат одлуките за мигрирање преку оценување на можностите (за живот/работа) што им се достапни дома и во земјите на одредиште. Со оглед на тоа што регионот е во соседството на еден од најбогатите региони (ЕУ) со перспектива за пристапување, ограничувањето на мобилноста на работната сила не е практична опција.

Миграцијата не треба да се оценува категорично како добра или лоша, бидејќи постојат и позитивни и негативни аспекти, како и широк опсег на исходи помеѓу двете. За најголемиот број лица што мигрираат, тоа значи повеќе можности во однос на приходите, кариерниот развој, стекнувањето нови вештини и знаења и поврзувања. Токму ова е причината за непрекинатите миграциски текови, без оглед на сè поголемите ограничувања на меѓународно ниво. За земјите на потекло, сликата е посложена, со придонеси кон развојни циклуси на „влошувања“ или „подобрувања“, во зависност од структурните карактеристики на економијата, нивото и составот

¹ Ова означување не е во спротивност со ставот во врска со статусот и е во согласност со UNSCR 1244/1999 и Советодавното мислење на ICJ за Декларацијата за независност на Косово.

на човечкиот капитал, функционирањето на пазарите на трудот и рамковните политики (видете ги, исто така, различните искуства на земјите од источниот блок што пристапија кон ЕУ).

Прашањето како карактеристиките на пазарите на трудот и образовните системи влијаат врз миграциските трендови и обратно беше појдовната точка на истражувањето на ЕТФ – со придонеси од реномирани национални и меѓународно истражувачи координирани од Виенскиот институт за меѓународни економски студии (wiiw). Целта беше да се разбере во какви услови овој тристран однос може да се претвори во „циккус на подобрувања“ за долгорочниот економски развој во регионот преку оценување на достапните факти и докази без заземање априори ставови и формирање судови. Беше развиена нова аналитичка рамка за да се опфатат меѓусебните односи на образувањето на човечкиот капитал, искористувањето на работната сила и миграцијата, но делот што претставуваше најголем предизвик беше обезбедувањето веродостојни и детални податоци за миграцијата според нивото на образование и вештини.

Истражувањето на ЕТФ ја потврдува нето емиграцијата од сите шест земји во периодот од 2010 до 2020 година, но сепак со варијации: највисоката стапка е во Босна и Херцеговина, по што следуваат Косово и Албанија, а најниската стапка е во Црна Гора, Северна Македонија и Србија.² Главните одредишта на емигрантите од регионот се менуваат во определена мера, со тоа што Германија останува една од традиционалните одредишта, покрај последните зголемени одливи кон новите земји членки на ЕУ (на пр., Хрватска, Словачка, Чешка, Бугарија). Освен внатрешната динамика на нискоквалитетни/лошо платени работни места, кон овој тренд придонесуваат промените на политиките во земјите на одредиште. Покрај тоа, некои земји од регионот, исто така, започнаа да ги привлекуваат имигрантите и студентите поради постојаниот економски раст (како што е секторот за туризам во Црна Гора) и нееднаквиот квалитет на образовните институции (на пр., Србија, Црна Гора).

Очигледно е дека миграцијата служеше за намалување на неурамнотеженоста на пазарите на трудот во регионот и ја олесни размената на знаења, вештини и искуства, дознаките и трговијата. Едновременно, таа доведе до нов недостиг на работна сила и вештини во определени сектори. Некои земји сè уште се соочуваат со високи стапки на невработеност и/или неактивност, ограничен број на нови работни места и (делумно) неадекватна работна сила што не поседува соодветни вештини за поттикнување иновации и развој, но се чини дека ова е двострана спрега каде што овие фактори генерираат истрајна миграција, додека, пак, миграцијата дополнително го подрива функционирањето на пазарите на трудот. Документирањето на исходите од овие интеракции меѓу пазарот на трудот, човечкиот капитал и шаблоните на миграцијата во секоја земја би можело да ни обезбеди индикации како да го прекинеме циклусот на влошувања и да го претвориме во циклус на подобрувања.

Со оглед на тоа што најголемиот дел од ова истражување е завршен, време е ЕТФ да ги сподели резултатите со националните и регионалните органи во регионот, институциите на ЕУ и пошироката заедница на меѓународни организации и донатори на настан за политиките на високо ниво. Конференцијата треба да ги собере на едно место сите релевантни засегнати страни на национално, регионално и меѓународно ниво и нејзините клучни цели се:

- Да се разгледаат видовите интеракции меѓу пазарите на трудот, човечкиот капитал и мобилноста на работната сила врз основа на наодите од последните регионални и национални студии на ЕТФ;
- Да се поттикне отворена дебата за политиките меѓу националните, регионалните и меѓународните актери за условите на поволните и неповолните интеракции и да се презентираат добри практики за можности од политиките;
- Да се соберат на едно место националните, регионалните и меѓународните актери од областите на миграцијата, пазарот на трудот и образованието, што инаку остануваат меѓусебно далечни, и да се охрабрат да развиваат заеднички акции во кои сите страни се победнички.

² За заинтересираните читатели, списокот со сите трудови и национални извештаи што се објавени во рамките на овој истражувачки проект на ЕТФ е наведен во рамка на крајот на оваа програма за работа на конференцијата.

Учесниците на конференцијата вклучуваат претставници на релевантните институции и органи од шесте земји од Западен Балкан и регионалните организации, истражувачи и практичари од јавни, приватни и непрофитни организации, актери од пазарот на трудот и системите за образование/обука, претставници на младите луѓе и граѓанските здруженија, широк спектар од институции и агенции на ЕУ ((DG EMPL, NEAR, HOME, INTPA, EAC, EEAS, Cedefop, Eurofound, JRC, итн.) и меѓународни организации и донатори што се активни во регионот (МОТ, ИОМ, ИЦМПД, Светска банка, Центар за глобален развој, ОЕСР, УНЕСКО, УНИЦЕФ, ЕБОР, итн.).

Онлајн конференцијата ќе се води на англиски јазик, со симултан превод на албански, македонски и бошњачки-српски-хрватски-црногорски јазик. Регистрираните учесници ќе добијат врска за приклучување на zoom состанок. Ве молиме вклучете се уште во 9.45 часот за да ги тестирате техничката компатибилност и видео и аудио поставките.

ЕТФ Регионална конференција „Искористи или изгуби: како пазарите на трудот, човечкиот капитал и миграцијата содејствуваат во Западен Балкан“

1 декември 2021 г. (среда), 10:00 – 13:00 ч.

АГЕНДА

Претседавач: Александар Петровски, дигитален инсценатор (во име на ЕТФ)

09:45 – 10:00	Хостирањето е отворено за да им се овозможи на учесниците да ја проверат техничката функционалност (т.е. видео, звук)
10:00 – 10:15	Поздравно обраќање и вовед Г. Чезаре Онестини, Директор, ЕТФ Г. Луис Пратс, Раководител на единица, ВРАБ. Д. 3, Европска комисија
10:15 – 10:55	Презентација на студија на ЕТФ за интеракциите меѓу пазарите на трудот, човечкиот капитал и миграцијата - Умухан Бардак, Виш специјалист за пазар на труд и миграција, ЕТФ - Професор Михаел Ландесман, Виш научен соработник и координатор на проект, Виенски институт за меѓународни економски студии Прашања и дискусија

10:55 -11:00	Кратка пауза кафе и протегнување на нозете
11:00 – 11:55	Панел дискусија 1 – Можности и ризици поврзани со мобилноста на работната сила и вештините: дали мобилноста може да биде дел од циклус на подобрувања за подобро усогласување на работните места и работниците во економиите во раст во регионот? Овој панел ги собира на едно место дискусантите од различните области за разгледување на резултатите од регионалната студија. На прашања што ги поставува модераторот, секој учесник во панелот ги споделува сопственото искуство и перспективите во врска со мобилноста на работната сила и вештините и дава илустративни примери за разгледување: дали мобилноста на работна сила и вештини може да биде дел од циклус на подобрувања за подобро усогласување на работните места и работниците во економиите од регионот? Модератор: Професор Нермин Оруч, Координатор на миграциската мрежа за Западен Балкан (WB-MIGNET) и Директор на Центарот за оценување на развојот и истражувања од општествените науки (CREDI) • Г-ѓа Татјана Штерјова Душковска, Генерален секретар на Коморски инвестициски форум на шесте земји од Западен Балкан • Д-р Петрит Беќири, Извршен директор и соосновач на колеџот Хајмерер за образование на здравствени работници во Косово • Доцент д-р Рената Петревска Нечкоска, Раководител на истражувачки тим во Алумни асоцијацијата од Западен Балкан (WBAA), Економски факултет, Прилеп, Универзитет Св. Климент Охридски Битола (Северна Македонија) и Факултет за економија и деловна администрација, Универзитет во Гент, Белгија • Професор д-р Димитар Николоски, член на Алумни асоцијацијата од Западен Балкан (WBAA), Економски факултет, Прилеп, Универзитет Св. Климент Охридски Битола (Северна Македонија) Прашања и дискусија
11:55 – 12:00	Кратка пауза кафе и протегнување на нозете
12:00 – 12:45	Панел дискусија 2 – Кои би можеле да бидат активностите од политиките на националните, регионалните и меѓународните чинители за максимизирање на придобивките и намалување на ризиците од мобилноста на работната сила и вештините? Овој панел ги собира дискусантите на едно место за разгледување на потенцијалните активности од политиките на националните, регионалните и меѓународните чинители врз основа на презентирани резултати од истражувањето. На прашања што ги поставува модераторот, секој учесник во панелот дискутира за своите перспективи за тоа како да се искористат можностите и да се ублажат предизвиците што ги носи мобилноста на

	работната сила и вештините. Модератор: Георгиос Зизимос, Раководител на Единица за советување за политики и програмирањето на ЕУ, ЕТФ • Г-ѓа Тања Јакоби, Извршен директор, Центар за истражување јавни политики, Србија • Г-ѓа Адриен Кирали, Советник – Стратегија за Западен Балкан, ГД за преговори за соседство и проширување, Европска комисија • Г-ѓа Магдалена Јагиело, Раководител на единица, Генерална дирекција за миграција и внатрешни работи HOME.C.2, Правни насоки и интеграција, Европска комисија • Г-ѓа Амира Вејзагиќ Рамхорст, Раководител на проектен тим, Платформа за вработување и социјални прашања (ESAP), Совет за регионална соработка (CPC) Прашања и дискусија
12:45 – 13:00	Заклучоци • Г-ѓа Славица Черноша, Раководител на Сектор за четиригодишно средно образование и високо образование со краток циклус на студии, Министерство за образование, наука и спорт (Тим на Словенечкото претседателство со Советот на ЕУ) • Г-ѓа Јасмина Поличник, Секретар во дирекцијата за четиригодишно средно образование, високо образование со краток циклус на студии, стручно и образование на возрасни, Министерство за образование, наука и спорт (Тим на Словенечкото претседателство со Советот на ЕУ) • Г. Ксавиер Матеу де Кортада, Раководител на одделот за центар за знаења, ЕТФ

РАМКА: Список со објавени трудови и национални извештаи во рамките на проектот

ETF (2021), *How migration, human capital and the labour market interact in Serbia*, [How migration, human capital and the labour market interact in Serbia | ETF \(europa.eu\)](#)

ETF (2021), *How migration, human capital and the labour market interact in North Macedonia*, [How migration, human capital and the labour market interact in North Macedonia | ETF \(europa.eu\)](#)

ETF (2021), *How migration, human capital and the labour market interact in Bosnia and Herzegovina*,

How migration, human capital and the labour market interact in Bosnia and Herzegovina | ETF (europa.eu)

ETF (2021), *How migration, human capital and the labour market interact in Kosovo:*

<https://www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/how-migration-human-capital-and-labour-market-interact-2>

ETF (2021), *How migration, human capital and the labour market interact in Montenegro:*

www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/how-migration-human-capital-and-labour-market-interact-3

ETF (2021), *How migration, human capital and the labour market interact in Albania:*

www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/how-migration-human-capital-and-labour-market-interact-4

ETF (forthcoming), *Use it or lose it: How do labour markets, human capital and migration interact in the six Western Balkan countries*

Landesmann, Michael and Isilda Mara (2021), *Interrelationships between human capital, migration and labour markets in the Western Balkans: an econometric investigation*, wiiw Working Paper No.

196, <https://wiiw.ac.at/interrelationships-between-human-capital-migration-and-labour-markets-in-the-western-balkans-an-econometric-investigation-p-5694.html>

Leitner, Sandra (2021), *Net Migration and its Skill Composition in the Western Balkan Countries between 2010 and 2019: Results from a Cohort Approach*, wiiw Working Paper No.197, <https://wiiw.ac.at/net-migration-and-its-skill-composition-in-the-western-balkan-countries-between-2010-and-2019-results-from-a-cohort-approach-analysis-dlp-5695.pdf>

Leitner, Sandra (2021), *A skill-specific dynamic labour supply and labour demand framework: A scenario analysis for the Western Balkan countries to 2030*, wiiw Working Paper No.200, <https://wiiw.ac.at/a-skill-specific-dynamic-labour-supply-and-labour-demand-framework-a-scenario-analysis-for-the-western-balkan-countries-to-2030-p-5820.html>